

його художньо-інтонаційного смислу; здатність до індивідуально-творчої інтерпретації музичного твору, розвиненість асоціативно-образного мислення; володіння технікою художнього виконання, яка є складовою частиною адекватного художньо-інтерпретаційного процесу й характеризує вміння добору та володіння комплексом художньо-інтерпретаційних засобів музичної виразності.

Усі ці компоненти загалом характеризують особистісне, індивідуально-неповторне ставлення виконавця-інтерпретатора до музичного твору; здатність творчо мобілізувати характерологічні вольові якості в процесі сценічно-виконавської діяльності, що акумулює в собі виконавську надійність, артистизм, експресію, силу волі; здатність до емоційної реакції, демонстрації вмінь повторного емпатійно-художнього перевтілення [10].

Деякі дослідники визначають особливі характеристики музично-виконавської компетентності майбутнього фахівця: «підвищена концентрація, активність слухової уваги, адаптація звукових можливостей власного інструменту, розуміння особливостей нотації хорових партитур, нотного запису різноманітних інструментів та інші якості» [6, с. 51].

Важливим фактором є здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до самостійної творчої діяльності: музикування (імпровізації), мистецтва творення (складання власних музичних творів); здатність до самостійної художньо-проектувальної діяльності (самостійно добирати й вивчати музичні твори, здійснювати інтеграційні зв'язки, створювати художні проекти, володіти вербальною й виконавською інтерпретацією); здатність до рефлексивно-оцінювальної діяльності, аналізу та самоаналізу, критичного мислення й адекватного судження, оцінки та самооцінки.

Загалом, музично-виконавська підготовка у контексті навчання майбутніх фахівців є не лише базою для успішної професійної діяльності, а й основою соціо-культурного фактору становлення особистості [9].

Отже, формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва залежить від багатьох факторів в процесі професійного навчання, від сучасних вимог як до вчителя, так і до музиканта.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л.П. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва : [монографія]. (2014). Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 208 с.
2. Василевська-Скупа, Л., & Кравцова, Н. (2021). Упровадження інноваційних технологій у систему вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 45, 154-158. <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2622>
3. Кравцова, Н., Василевська-Скупа, Л., & Швець, І. (2025). Виклики сучасної мистецької освіти: перспективи професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові*

записки. Серія: Педагогічні науки, (219), 176-181. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-176-181>

4. Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія. Суми: Наука, 2004. 210 с.
5. Олексюк О.М. Музична педагогіка. К., 2006. 188 с.
6. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва: (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
7. Сідорова І., Грінченко Т, Василевська-Скупа Л. Педагогічні ідеї Віталія Івановича Газінського у контексті професійної підготовки здобувачів музично-педагогічної освіти Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання Вип.2.2023 С.7-17 <https://scholar.google.com.ua/cita>
8. Сідорова І., Науменко І., Стребкова Д. Уплив виконавської майстерності концертмейстера на професійну підготовку майбутнього педагога-музиканта. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, 4, 2025, 45-51. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-06](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-06)
9. Dumchak, I., Kachmar, O., Mochalova, N., Oleksandrenko, K., & Sidorova, I. (2024). Socio-cultural factors influencing students' learning experience: a crosscultural study. *Revista Eduweb*, 18(3), 264-275. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.209>.
10. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Science-Modern Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. *Moderní věda*. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. No 1. P. 72-82. https://drive.google.com/file/d/17iV0kthZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.39>

Сідорова І. С.

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ХОРОЗНАВСТВО

Анотація. В статті висвітлюється питання про професійну підготовку майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей. Проаналізовано напрями професійної підготовки майбутнього вчителя мистецтва в контексті вивчення хорознавства. Зосереджується увага на значенні хорового виконавства у формуванні цілісної гармонійно розвинутої особистості, культурному самовдосконаленні й самовизначенні молодого покоління.

Ключові слова: професійна підготовка, напрями професійної підготовки, майбутні вчителі мистецтва, хорознавство.

Abstract. The article highlights the issue of professional training of future specialists in artistic specialties. The directions of professional training of a future art teacher in the context of studying choral studies are analyzed. Attention is focused on the importance of choral performance in the formation of a holistic, harmoniously developed personality, cultural self-improvement, and self-determination of the younger generation.

Keywords: professional training, areas of professional training, future art teachers, choral

studies.

На сучасному етапі розвитку музичної освіти доцільним є дослідження таких аспектів, які б якісно впливали на створення умов формування цілісної, обдаровано-творчої особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації у суспільстві [10]. У вирішенні цього питання важливо окреслити основні напрями підготовки майбутніх учителів мистецтва у процесі вивчення вокально-хорових дисциплін. Базовою дисципліною для успішної професійної діяльності майбутніх фахівців вважаємо «Хорознавство».

Професійні напрями майбутнього вчителя мистецтва в контексті вивчення хорознавства передбачають розвиток творчої ініціативи, навичок самостійного мислення та постійного самовдосконалення. Особливо, коли мова йде про роботу з хором, де ключовими аспектами педагогічної діяльності є формування професійних якостей, опанування вокально-ансамблевою та вокально-хоровою роботою зі школярами та застосування інтерактивних технологій для розвитку їхніх творчих здібностей. Це вимагає глибокого розуміння хорового співу як базової одиниці музичної освіти.

У дослідженнях О. Апраксіної, А. Барановської, Т. Белінської, Л. Безбородової, А. Білозерської, М. Бонфельда, Л. Василевської-Скупої, В. Газінського, Р. Добровольської, Н. Гродзенської, К. Дабіжі, Н. Кравцової, В. Краснощокі, Т. Лозінської, О. Мартиновської, А. Омельченко, Л. Онофрійчук, В. Соколова, Ю. Тюліна, В. Холопової та інших висвітлено основні аспекти професійної підготовки вчителя мистецтва у процесі хорознавчих дисциплін.

Автор пропонує ключові напрями професійної підготовки майбутнього вчителя мистецтва: комплексний розвиток особистості вчителя, формування професійно-педагогічних якостей для вокально-хорової роботи, впровадження інноваційних методів, підходів та технологій, використання інтеграції мистецтв.

Комплексний розвиток особистості вчителя відбувається завдяки різним чинникам. Особливо, коли мова йде про вчителя мистецтва. Важливим у цьому процесі є розвиток його загальної культури, зокрема естетичної та художньої. Адже «рівень естетичної та художньої культури майбутнього фахівця відображається в його творчому спрямуванні, прагненні, активній творчій діяльності та є складниками цілісної особистості. Так відбувається професійне становлення відповідального, творчого майбутнього фахівця, який усвідомлює художні цінності мистецтва, ... що є запорукою успішності освітнього процесу у закладах вищої освіти» [1, с. 16]. Також, одним із чинників комплексного розвитку є формування національної самосвідомості майбутніх учителів мистецтва в процесі їхньої професійної підготовки [11]. Цей процес відбувається завдяки розширенню багажу знань на основі колосального пласту національної хорової спадщини – народнопісенного репертуару та творів видатних українських композиторів.

У майбутній професійній діяльності ця якість сприятиме вихованню патріотичних цінностей в учнівської молоді.

У процесі роботи вчитель повинен володіти творчою ініціативою. Тому, важливо майбутнім фахівцям оволодіти вміннями генерувати нові ідеї та підходи до викладання своїх уроків. Сьогодні цінним компонентом професійної культури вчителя є самостійне мислення, що проявляється в його здатності до критичного аналізу та прийняття рішень у своїй роботі.

Одним із необхідних чинників комплексного розвитку майбутнього вчителя є самоудосконалення. Ця якість формується завдяки постійному оновленню знань, вмінь та навичок. Завдання сучасної музично-педагогічної освіти полягає не тільки в забезпеченні належного рівня фахових знань випускника, але й в орієнтації майбутнього фахівця на безперервний процес професійного та особистісного зростання, його підготовці до соціального життя та реалізації себе як особистості [6].

Наступним ключовим напрямом професійної підготовки майбутнього вчителя мистецтва є формування професійно-педагогічних якостей для вокально-хорової роботи. Важливою складовою цього напрямку є підготовка вчителя до роботи з хором. Глибоке розуміння вокально-ансамблевих процесів та специфіки роботи з дитячими колективами є запорукою успішної професійної діяльності. Варто наголосити, що саме завдання дисципліни «Хорознавство» спрямовані на вирішення цього питання. Ця дисципліна дає можливість здобувачам вищої освіти «оволодіти теорією та методикою роботи з хором, основними методами розучування хорового твору; навчає розрізняти жанри хорового виконавства; формує вміння організовувати дитячі хорові колективи відповідно до вікового принципу на рівні володіння необхідними елементами хорової звучності, а також проводити позакласні музично-виховні заходи з урахуванням вікових особливостей і можливостей шкільної аудиторії» [9, с. 16].

У формуванні професійно-педагогічних якостей для вокально-хорової роботи важливу роль відіграє вокально-інструментальна підготовка студента, що здійснюється через оволодіння навичками співу, хорового диригування та акомпанементу. Фахова музично-педагогічна освіта – це процес підготовки майбутнього вчителя мистецтва до виконавської та педагогічної діяльності, де викладачі професійного навчального закладу мають надавати особистості не лише необхідні фахові знання та вміння, але й формувати особистість. Проблема підвищення рівня професіоналізму майбутнього вчителя мистецтва значною мірою залежить від вокально-хорової підготовки, спрямованої на різні види музично-творчої діяльності, які є важливими для теорії та практики професійного становлення студентів мистецьких факультетів вищої педагогічної школи [6].

Унікальність освітнього процесу у контексті вивчення дисциплін вокально-хорової та інструментальної підготовки «полягає в тому, що

навчання і виховання є нероздільними, а робота над опануванням і вдосконаленням виконавських навичок тісно пов'язана з розширенням художнього і загально-культурного світогляду студентів, стимулюванням їх творчого і пізнавального потенціалу, розвитком акторської майстерності [8]. Запорукою успішного професійного становлення є навички самооцінки вчителя – здатність адекватно оцінювати власні професійні можливості у вокально-хоровій діяльності.

Важливим напрямом у професійній підготовці майбутнього вчителя мистецтва є впровадження інноваційних методів, підходів, інтерактивних технологій та систем навчання, музичних комп'ютерних технологій для активізації творчих здібностей учасників освітнього процесу [3]. Як інноваційну форму взаємодії теорії та практичної підготовки в мистецькій освіті можна використовувати створення різноманітних творчих лабораторій [7], зокрема і лабораторію хорового співу, де здобувачі можуть досліджувати основні елементи вокально-хорової техніки і т.д.

Важливо навчити здобувача вищої освіти застосовувати спеціальні методики роботи для розвитку творчих здібностей, для розкриття потенціалу школярів через хорове мистецтво. Адже, хоровий спів є одним із найдавніших напрямків видів творчості, що надзвичайно багата за силою впливу, широтою можливостей, існуючого емпіричного матеріалу [1].

Ще одним професійним напрямом майбутнього вчителя мистецтва є використання інтеграції мистецьких дисциплін у вивченні хорознавства. Тобто хорознавства потрібно розглядати не як окрему дисципліну, а як фундамент для розвитку музичного мислення, вокальних навичок та естетичного сприйняття учнів. Інтегрованість є специфічною особливістю вивчення цієї дисципліни, так як вона передбачає оволодіння знаннями і вміннями у різних напрямках музично-педагогічної діяльності. У такому разі міждисциплінарна інтеграція є важливим чинником професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва [4]. «Результативність професійної підготовки залежить від міждисциплінарної інтеграції - цілеспрямованого посилення міждисциплінарних зв'язків навчальних дисциплін, в яких має бути збережена теоретична і практична цілісність» [4, 55].

Отже, даний курс передбачає широке використання міждисциплінарних зв'язків. Ефективному вивченню «Хорознавства» сприятимуть знання з теорії музики, сольфеджіо та гармонії, історії світової та української музики, постановки голосу, диригування, практикуму читання хорових партитур, хорового класу та практикуму роботи з хором. Проте, як вказує практика, не тільки спеціальні фахові предмети, а й дисципліни з певних гуманітарних наук стають необхідною базою для засвоєння основних матеріалів з хорознавства [9]. Так, «обізнаність у питаннях етики, естетики, педагогіки та психології, що пронизують практично усі категорії хорового мистецтва, стає

запорукою оптимізації у навчанні з хорознавства, ефективності засвоєння знань, що у свою чергу формують хормейстерські уміння та навички» [5, с. 10].

Таким чином, майбутній вчитель мистецтва має бути фахівцем у хоровій справі та педагогом-новатором, здатним формувати цілісну гармонійно розвинену особистість школяра через потужні можливості хорового мистецтва. Подальші дослідження варто спрямувати на вивчення сучасних методик професійної підготовки майбутніх фахівців мистецької справи засобами вокально-хорового мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Барановська А., Сідорова І. Арттерапевтичні властивості вокально-хорового мистецтва у практиці освітнього середовища. Професійна мистецька освіта. Методичні аспекти: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 07.02.2024 / МОН України; КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Київ: Академперіодика, 2024. С.73-78.
2. Белінська Т. В., Газінська О. В., Стребкова Д. В., Науменко І. В. Формування художньо-творчої толерантності майбутніх педагогів-музикантів у процесі диригентсько-хорової підготовки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Вип. 85, Серія 5 С. 13-17. Науковий часопис No 85. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.03>
3. Білозерська Г., Добровольська Р., Кравцова Н., Сідорова І. Музичні комп'ютерні технології та інтерактивні системи навчання в професійній підготовці майбутнього вчителя мистецтва. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, Eduarts 2025, No. 6, 60-68. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025\(5-2\)-24](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2025(5-2)-24).
4. Василевська-Скупа Л. П., Кравцова Н. Є., Швець І. Б. Міждисциплінарна інтеграція як важливий чинник професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2023. Вип. 29, С. 50-57. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series14.2023.29.06>
5. Костенко Л., Шумська Л. Хрестоматія з хорознавства : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Ніжин : Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2013. 521 с.
6. Кушнір К.В., Сідорова І.С. Хорознавство та хорове аранжування: навчально-методичний посібник. Вінниця: Твори, 2021. 191 с.
7. Літкович О.Ф. Творча лабораторія музикантів практиків як інноваційна форма взаємодії теорії та практичної підготовки в мистецькій освіті. Мистецька освіта: виклики та перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції за участю здобувачів вищої освіти та молодих учених. 14 листопада 2024 року: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Вінниця: ВДПУ, 2024. С. 128-133.
8. Панасюк Т. Ю., Остапчук Л. О. Актуальні завдання естрадно - вокальної підготовки студентів мистецьких факультетів / Проблеми та інновації у мистецькій, технологічній та професійній освіті : збірник наукових праць / Т. П. Зузяк (голова) та [ін.]. Вінниця, 2024. Вип. 4. С. 67-71.
9. Сідорова І. С. Курс «Хорознавство» в умовах підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Vol. 29, С. 190-196. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.5/29.209733>